

Reactie VO-raad op Besluit praktijkgerichte vak havo

2 juni 2025

Graag maakt de VO-raad gebruik van de mogelijkheid om te reageren op het voorgenomen Besluit tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 in verband met de mogelijkheid van het aanbieden van het praktijkgerichte vak in het havo.

Het waartoe van de wet

Het wordt voor alle havoscholen vanaf schooljaar 2026/2027 mogelijk het praktijkgericht vak Maatschappij en Technologie in de grote of de kleine variant aan te bieden. Het is geen verplichting om de vakken aan te bieden. De AMvB praktijkgerichte havo past de benodigde artikelen in het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 aan om dit mogelijk te maken. Daarnaast wordt in een ministeriële regeling een aantal elementen vastgelegd: de examenprogramma's voor de vakken worden in de *Regeling examenprogramma's voortgezet onderwijs* vastgelegd, de bevoegdheidseisen worden vastgelegd via de *Regeling conversietabel getuigschriften en vakken VO* en havoscholen worden via structurele bekostiging ondersteund bij de ontwikkeling en het aanbieden van de praktijkgerichte vakken via een wijzigingsregeling aanvullende bekostiging.

VO-raad voorstander van praktijkgericht vak havo

De VO-raad steunt de introductie van een praktijkgericht vak in het havo. Dit vak biedt leerlingen de mogelijkheid om praktische, realistische opdrachten uit te voeren voor externe opdrachtgevers, zowel binnen als buiten school, als ook met het vervolgonderwijs. Leerlingen kunnen zich oriënteren op verschillende beroepen en ontdekken welke werkvelden en opleidingen bij hen passen, waardoor ze meer gemotiveerd en gericht zijn in hun keuze voor vervolgonderwijs. De kennis, vaardigheden en competenties die havoleerlingen in de praktijkgerichte vakken aanleren zijn van belang voor de overstap naar het vervolgonderwijs en kan bijdragen aan het terugdringen van studieuitval. De VO-raad geeft graag een aantal aandachtspunten mee, hierna toegelicht.

Vervolgonderwijs: hbo én mbo

In het Besluit wordt het woord 'vervolgonderwijs' veelvuldig gebruikt in combinatie met het hoger beroepsonderwijs (hbo). Hierdoor kan onbedoeld de indruk ontstaan dat vervolgonderwijs voor havisten uitsluitend of bij voorkeur het hbo betreft. We willen benadrukken dat het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) eveneens waardevol en passend vervolgonderwijs is. Voorop moet staan dat de keuze van havisten voor vervolgonderwijs aansluit bij hun talenten en interesses.

Aanvullende bekostiging

Het is de intentie van de staatssecretaris om aanvullende bekostiging te verstrekken aan scholen met een praktijkgerichte havo op basis van een bedrag per deelnemende leerling. Vermeld wordt dat dit per ministeriële regeling nader wordt uitgewerkt. Vanaf 2027 is daarvoor extra budget gereserveerd op de onderwijsbegroting. We zijn positief over het structurele karakter van de aanvullende bekostiging. Tegelijkertijd roept de wetenschap dat de regeling nog nader uitgewerkt moet gaan worden enkele vragen op:

- Het is niet ondenkbaar dat het aantal leerlingen dat het praktijkgerichte vak gaat volgen in de komende jaren landelijk significant toeneemt. De vraag is wat dit betekent voor het bedrag per deelnemende leerling van de aanvullende bekostiging. Als het landelijk beschikbare budget eenmalig wordt vastgesteld en vervolgens jaarlijks gedeeld door het aantal leerlingen, dan betekent dit een afname van het bedrag per leerling waarover een school kan beschikken. Dit zou niet wenselijk zijn en een succesvolle implementatie in de weg kunnen staan.
- In het Besluit is opgenomen dat bij de verdere uitwerking via een ministeriële regeling en op basis van de definitieve vormgeving, een nadere inschatting zal worden gemaakt van zowel de verwachte deelname aan praktijkgerichte programma's op de havo, als van de bijbehorende uitgaven voor

aanvullende bekostiging. Het wordt aanbevolen om de huidige pilotscholen te betrekken bij dit proces door hen te vragen op welke wijze zij hun kostenramingen hebben opgesteld. Dit kan bijdragen aan een meer onderbouwde en realistische inschatting van de benodigde middelen. Daarnaast verdient het overweging om, naast een bedrag per leerling, ook een vast bedrag te reserveren voor initiële investeringen en structurele instandhouding. Een deel van de kosten is immers niet afhankelijk van het aantal deelnemende leerlingen – of dit er nu 20 of 80 zijn – en vereist een basisfinanciering om de uitvoering structureel en duurzaam te kunnen waarborgen.

- Pilotscholen die in de laatste subsidieronde gaan meedoen dienen de activiteiten uiterlijk in het schooljaar 2027–2028 te hebben uitgevoerd. Tegelijkertijd zijn de structurele middelen gereserveerd vanaf 2027. Dit wijst op een mogelijke overlap tussen de subsidieperiode en de start van de structurele bekostiging. Het is van belang om de overgang naar deze structurele bekostiging zorgvuldig af te stemmen op de aflopende subsidieregeling. Mogelijk is een overgangsregeling nodig, zodat alle scholen op een gelijkwaardige en transparante manier gebruik kunnen maken van de structurele middelen.

Doorstroom

- Paragraaf 3.8 heeft aanscherping. De tekst behandelt de voorwaarden voor doorstroom van vmbo gl- en tl-leerlingen naar het havo, maar het is niet helder dat het hier specifiek gaat om de situatie waarin deze leerlingen al binnen gl- of tl-leerweg van het vmbo het praktijkgerichte vak havo volgen. Die context is cruciaal om de uitzonderingen op het doorstroomrecht goed te begrijpen. Deze bedoeling van het artikel zou explicieter benoemd moeten worden om verwarring te voorkomen.
- Er ontstaan knelpunten in de doorstroom van havo-leerlingen naar het hbo. Sommige havo-scholen kiezen ervoor om het praktijkgerichte vak havo pgp-T aan te bieden in plaats van vakken als NLT of O&O. Bij bepaalde hbo-opleidingen zijn deze vakken echter als verplicht opgenomen in de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho). Hierdoor kunnen leerlingen mogelijk niet voldoen aan de toelatingseisen van hun gewenste hbo-opleiding. Zorg daarom voor een centrale regeling die voorkomt dat leerlingen onnodig worden uitgesloten van hbo-opleidingen. Vermijd daarbij individuele uitzonderingsprocedures. Voor de periode dat een centrale regeling nog niet gereed is, is het raadzaam om ondersteunende communicatie te ontwikkelen voor bijvoorbeeld decanen en leerlingen.